

เศรษฐกิจเอเชียใหม่ : ผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยและภาคเหนือ

ดร. ฉลองภพ สุสังกร์กาญจน์
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

หัวข้อหลัก

- การเข้าสู่เวทีเศรษฐกิจโลกของจีน
- การเข้าสู่เวทีเศรษฐกิจโลกและเวทีอาเซียนของประเทศอาเซียนใหม่
- เขตการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับจีน
- ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจในกลุ่มแม่น้ำโขงและโอกาสของภาคเหนือ

ผลกระทบของการเข้าสู่เวทีเศรษฐกิจโลกของจีน

- ด้วยพลเมือง 1,300 ล้าน และกำลังแรงงานประมาณ 700 ล้าน การเข้าสู่เวทีเศรษฐกิจโลกของจีนมีผลมาก
- การส่งออกและการนำเข้าเพิ่มขึ้นประมาณ US\$ 500,000 ล้านระหว่างปี 1990 และ 2004

	Exports	Imports	Share in World Export
1990	62,091	53,345	1.80%
1997	182,792	142,370	3.28%
2004	593,369	561,229	6.50%
อัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปี 1990-2004	17.50%	18.31%	

ผลกระทบของการเข้าสู่เวทีเศรษฐกิจโลกของจีน (2)

- เป็นทั้ง โอกาสและความท้าทายสำหรับอาเซียนและไทย

การส่งออกของจีนและอาเซียน (Billion US\$)

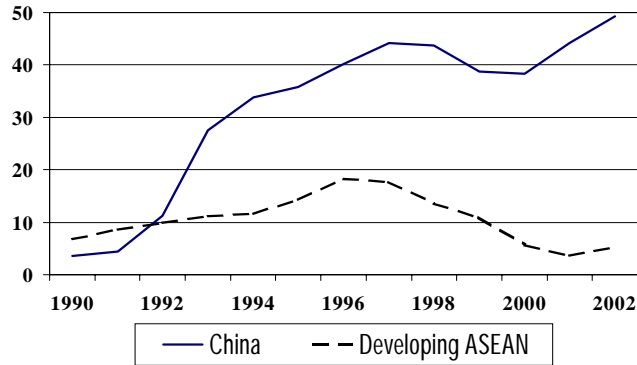
	จีน	อาเซียน
1990	62.1	144.1
1997	182.8	353.0
2004	593.4	466.3

- การเปลี่ยนแปลงระหว่างปี 1990-97 และปี 1997-2004 แตกต่างกันมาก
- อาเซียนสู้กับจีนยากขึ้นเรื่อยๆ
- อาจยังไม่เห็นผลกระทบอย่างเต็มที่เพราะเนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจค่าเงินของอาเซียนลดลงกว่า 20% เมื่อเทียบกับเงิน Yuan ระหว่างปี 1997 และ 2004

ผลกระทบของการเข้าสู่เวทีเศรษฐกิจโลกของจีน (3)

- จีนสามารถดึงดูด FDI ได้เป็นอย่างมาก

Net FDI Flows (Billion US\$)

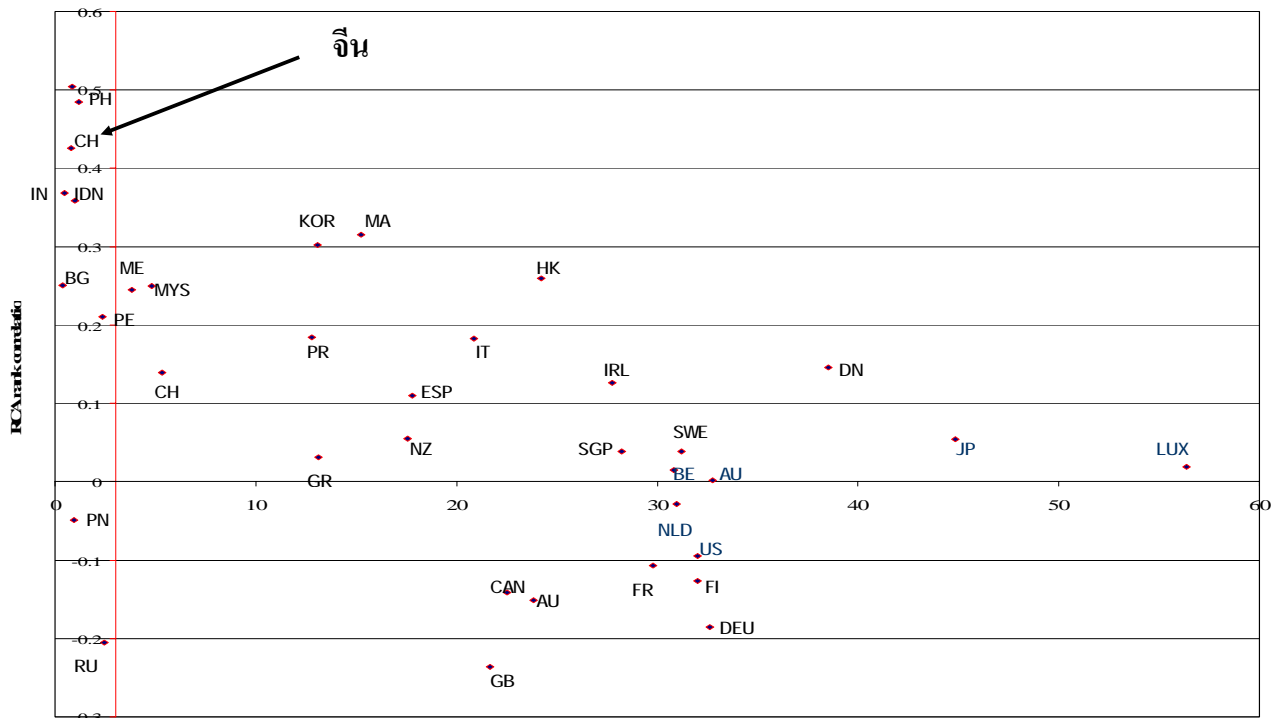

- ถึงแม้อาเซียนมีโอกาสที่จะได้ประโยชน์จากการเข้าสู่เวทีเศรษฐกิจโลกของจีน แต่อาเซียนจะต้องปรับปรุงประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างจริงจังจึงจะสามารถได้ประโยชน์อย่างเต็มที่

ผลต่อไทย

ความคล้ายกันของโครงสร้างการส่งออกซึ่งถึงภาวะการแข่งขันระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ

Figure 1 Thailand's RCA rank correlation with various countries

Source: Computed from PC T.A.S. GDP per capita from World Bank.

GDP per capita US\$ 1,000

ผลต่อไทย (2)

- ดู Rank Correlation กับจีนสำหรับบางกลุ่มสินค้า
- กลุ่มที่มี Rank Correlation สูงและเป็นกลุ่มสำคัญสำหรับการส่งออกของไทยรวมถึง

Product Group	Rank Correlation	No. of Product Items	Share in Thailand's Export (%)
ISIC1	0.32**	372	6.75
ISIC31	0.43**	381	10.56
ISIC32	0.17**	863	10.48
ISIC38	0.33**	1,317	46.91

** Correlation is significant at the .01 level (2-tailed).

ISIC1 = เกษตร ป่าไม้ ประมง

ISIC31 = อาหาร เครื่องดื่ม ยาสูบ

ISIC32 = สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม และผลิตภัณฑ์จากหนัง

ISIC38 = ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และเครื่องใช้ไฟฟ้า

เห็นได้ชัดว่ามีความหลากหลาย ตั้งแต่เกษตร ไปจนถึงอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงาน

เป็นหลัก และอุตสาหกรรมกึ่งเทคโนโลยี

ผลต่อไทย (3)

- สาขาที่ส่วนแบ่งของไทยลดลงและส่วนแบ่งของจีนเพิ่มขึ้นในตลาดต่างๆ

US Market	EU Market	Japanese Market
Shoes and Accessories	Garments	Animal Feed
Telecommunications Related	Textiles	Garments
Printed Circuits	Air Conditioners and Parts	Furniture
Electrical Appliances and Parts	Video and Audio Equipments	Plastic Products
	Television and Parts	Television and Parts
		Refrigerators and Parts

Source: Data from PC-TAS, 2002.

ผลต่อไทย (4)

อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจไทยก็มีโอกาสได้ประโยชน์อย่างมากจากจีน

- นักท่องเที่ยวจากจีนมาไทยเกือบแปดแสนคน (แต่ไม่ได้เพิ่มขึ้นจากปี 2001)
- การส่งออกไปจีนเพิ่มในอัตราที่สูง (แต่การนำเข้าเพิ่มในอัตราที่สูงกว่า)
- ธุรกิจขนาดใหญ่มีโอกาสลงทุนในจีนมาก เช่นกลุ่ม CP เป็นผู้ลงทุนที่สำคัญในจีน ทั้งทางด้านไก่ อาหารสัตว์ รถจักรยานยนต์ การค้า ฯลฯ

ผลต่อไทย (5)

การส่งออก (Million US\$)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ASEAN	13,498	12,600	13,569	16,486	21,241	24,137
NAFTA	16,034	14,418	14,817	14,945	17,031	18,573
Japan	10,283	9,946	9,950	11,356	13,498	15,156
EU (25)	11,361	10,881	10,567	12,183	14,398	15,026
Other E.Asia	7,239	6,466	7,056	8,480	9,408	11,136
China	2,837	2,874	3,555	5,689	7,115	9,183
Middle East	2,111	2,150	2,450	2,881	3,699	4,485
Australia-NZ	1,821	1,545	1,847	2,426	2,798	3,703
Others	4,592	4,307	4,346	5,594	7,341	9,482
Total Exports	69,776	65,187	68,156	80,039	96,531	110,882
Growth (Y-o-Y)						
ASEAN		-6.7%	7.7%	21.5%	28.8%	13.6%
NAFTA		-10.1%	2.8%	0.9%	14.0%	9.1%
Japan		-3.3%	0.0%	14.1%	18.9%	12.3%
EU		-4.2%	-2.9%	15.3%	18.2%	4.4%
Other E.Asia		-10.7%	9.1%	20.2%	10.9%	18.4%
China		1.3%	23.7%	60.0%	25.1%	29.1%
Middle East		1.8%	14.0%	17.6%	28.4%	21.2%
Australia-NZ		-15.1%	19.5%	31.3%	15.3%	32.4%
Others		-6.2%	0.9%	28.7%	31.2%	29.2%
Total Exports		-6.6%	4.6%	17.4%	20.6%	14.9%

ผลต่อไทย (6)

การนำเข้า (Million US\$)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ASEAN	10,346	10,014	10,819	12,490	15,835	21,635
NAFTA	7,785	7,633	6,681	7,652	7,865	9,409
Japan	15,378	13,770	14,804	18,075	22,294	26,066
EU (25)	6,492	7,786	7,214	7,729	9,376	10,756
Other E.Asia	5,968	5,525	6,299	7,148	8,866	9,884
China	3,390	3,697	4,898	6,003	8,144	11,160
Middle East	6,351	5,962	5,668	7,455	10,813	15,249
Australia-NZ	1,361	1,556	1,682	1,777	2,434	3,506
Others	5,109	5,807	6,178	6,709	8,410	10,561
Total Exports	62,180	61,752	64,242	75,038	94,037	118,225
Growth (Y-o-Y)						
ASEAN		-3.2%	8.0%	15.4%	26.8%	36.6%
NAFTA		-2.0%	-12.5%	14.5%	2.8%	19.6%
Japan		-10.5%	7.5%	22.1%	23.3%	16.9%
EU		19.9%	-7.3%	7.1%	21.3%	14.7%
Other E.Asia		-7.4%	14.0%	13.5%	24.0%	11.5%
China		9.1%	32.5%	22.6%	35.7%	37.0%
Middle East		-6.1%	-4.9%	31.5%	45.0%	41.0%
Australia-NZ		14.3%	8.1%	5.7%	37.0%	44.0%
Others		13.7%	6.4%	8.6%	25.3%	25.6%
Total Exports		-0.7%	4.0%	16.8%	25.3%	25.7%

การเข้าสู่เวทีเศรษฐกิจโลกและเวทีอาเซียนของประเทศอาเซียนใหม่

กลุ่มประเทศ CLMV (Cambodia Lao PDR Myanmar Vietnam) ต้องปรับตัวทางเศรษฐกิจ
หลายๆ ด้านพร้อมๆ กัน

1. การเชื่อมเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจการค้าของโลก
2. การรวมเข้ากับกลุ่มประเทศอาเซียน
3. การเป็นส่วนหนึ่งของอาเซียนในการร่วมมือในระดับภูมิภาคตะวันออก

CLMV ในเวทีการค้าของโลก

สัดส่วนการส่งออกสินค้าและบริการต่อ GDP (%)		1994	1999	2004
เขมร		25.84	40.45	64.72
ลาว		25.01	33.53	28.90
พม่า		1.50	0.42	0.35*
เวียดนาม		34.01	49.97	66.38
สัดส่วนการนำเข้าสินค้าและบริการต่อ GDP (%)				
		1994	1999	2004
เขมร		38.75	53.51	75.80
ลาว		39.83	41.36	41.91
พม่า		1.93	0.71	0.37*
เวียดนาม		43.46	52.82	73.61
Trade Openness (%) (รวมสัดส่วนส่งออกและนำเข้า)				
		1994	1999	2004
เขมร		64.58	93.95	140.52
ลาว		64.84	74.88	70.81
พม่า		3.43	1.13	0.72*
เวียดนาม		77.47	102.79	139.99

โครงสร้างการค้าของ CLV

โครงสร้างการค้าของ CLV มีลักษณะดังนี้

- สำหรับการส่งออก CLV จะส่งสินค้าออกไปขายในตลาดนอกทวีปเอเชียตะวันออกเป็นหลัก (เช่น US และ EU) สัดส่วนการส่งออกไปตลาดเหล่านี้เพิ่มขึ้นมากระหว่างปี 1998 และปี 2004
- รูปแบบของการนำเข้าจะต่างจากนี้ สัดส่วนการนำเข้าของ CLV จากตลาดนอกทวีปเอเชียตะวันออกค่อนข้างทรงตัวระหว่างปี 1998 และปี 2004 จาก 34.1% ในปี 1998 มาเป็น 33.2% ในปี 2004 (มีความแตกต่างกันระหว่างประเทศเล็กน้อย เช่น ส่วนแบ่งการนำเข้าจากตลาดนอกทวีปเอเชียตะวันออกของเขมรลดลงอย่างเห็นได้ชัด)
- โครงสร้างที่เห็นแสดงว่า CLV สามารถเชื่อมเข้าสู่ Supply Chain ภายในภูมิภาค โดยเฉพาะในประเทศจีนและประเทศไทย และบางประเทศอื่นในอาเซียน เพื่อผลิตสินค้าส่งออกไปสู่ตลาดนอกเอเชียตะวันออก

ทิศทางการค้าของเขมร

Cambodia	Exports Shares		Imports Shares	
	1998	2004	1998	2004
Total	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
East Asia	50.70%	12.50%	60.70%	83.40%
Japan	0.80%	3.50%	6.30%	2.50%
Korea	0.10%	0.20%	8.50%	3.90%
China+HK+MC	7.40%	1.30%	20.00%	27.70%
Thailand	8.20%	1.00%	14.90%	22.50%
CLMV	18.80%	4.40%	8.00%	10.90%
Other ASEAN	15.30%	2.10%	2.90%	15.80%
US	31.40%	55.90%	3.50%	1.80%
Rest of the World	17.90%	31.60%	35.90%	14.80%

Source: IMF, Directions of Trade Statistics, 2005 Yearbook.

ทิศทางการค้าของลาว

Lao PDR	Exports Shares		Imports Shares	
	1998	2004	1998	2004
Total	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
East Asia	46.90%	36.60%	88.90%	85.60%
Japan	4.80%	1.30%	3.30%	1.50%
Korea	0.00%	0.20%	0.80%	0.90%
China+HK+MC	2.00%	2.10%	4.50%	11.10%
Thailand	7.80%	19.30%	63.80%	60.50%
CLMV	32.20%	13.40%	12.50%	7.20%
Other ASEAN	0.20%	0.10%	4.00%	4.40%
US	5.40%	0.60%	0.60%	0.60%
Rest of the World	47.70%	62.80%	10.50%	13.70%

Source: IMF, Directions of Trade Statistics, 2005 Yearbook.

ทิศทางการค้าของเวียดนาม

Vietnam	Exports Shares		Imports Shares	
	1998	2004	1998	2004
Total	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
East Asia	48.60%	37.60%	65.10%	64.50%
Japan	16.30%	13.60%	13.10%	10.50%
Korea	2.50%	2.40%	12.60%	10.80%
China+HK+MC	8.10%	10.60%	9.50%	17.80%
Thailand	3.20%	1.50%	6.00%	6.20%
CLMV	1.60%	1.70%	1.50%	0.70%
Other ASEAN	16.90%	7.80%	22.40%	18.50%
US	5.00%	20.20%	2.90%	3.90%
Rest of the World	46.40%	42.20%	32.00%	31.60%

Source: IMF, Directions of Trade Statistics, 2005 Yearbook.

CLV ยังล่าหลังประเทศอาเซียนเก่าอยู่มาก

- CLV ยังจำเป็นต้องปฏิรูประบบเศรษฐกิจไปสู่ระบบการตลาดอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนา กฎระเบียบ ทรัพยากรมนุษย์และโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- ความสำเร็จของการพัฒนาประเทศ CLV (และ M) เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการรวมกลุ่ม ของประเทศอาเซียน และการร่วมมือระหว่างประเทศในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกด้วย
- ถ้ามีช่องว่างระหว่างการพัฒนาของประเทศต่างๆ มากเกินไป ก็จะทำให้มีผลในทางลบจาก การเชื่อมโยงกันมากขึ้นของประเทศในแถบนี้ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก เช่นประเทศ ไทยมีผู้อพยพมาทำงานจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างผิดกฎหมายประมาณ 1.5 ล้านคน และมี ปัญหาจากกิจกรรมผิดกฎหมายข้ามพรมแดนหลายด้าน
- ดังนั้น ต้องเน้นการช่วยเหลือให้ประเทศ CLV สามารถยกระดับการพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งในปัจจุบันก็มีโครงการทางด้านนี้อยู่บ้าง เช่น Initiative for ASEAN Integration, IAI, Greater Mekong Sub-Region, GMS, and Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy, ACMECS, รวมทั้งความช่วยเหลือจากประเทศอื่นๆ นอกอาเซียน ทั้งจากในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออก และจากภายนอก
- ในระยะหลัง เขมรกับเวียดนามขยายตัวได้ดี แต่ก็ยังช้ากว่าจีนมาก

รายได้ต่อหัวและการขยายตัวทางเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออก

	Avg. Growth 1995-1999	Avg. Growth 2000-2004	Per Capita GDP 2004 (US\$)
China	8.12	8.52	1,490
Japan	0.97	1.08	36,182
Korea, Rep.	3.86	4.84	14,136
Indonesia	0.31	3.29	1,184
Malaysia	2.68	3.22	4,753
Philippines	1.62	2.46	1,036
Singapore	3.16	2.88	25,191
Thailand	0.48	4.18	2,539
Cambodia	4.65	4.77	354
Lao PDR	4.00	3.58	423
Vietnam	5.99	6.02	550

Source: World Bank, World Development Indicators.

เขตการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับจีน

- ข้อตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างจีนกับอาเซียนเซ็นเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2545 หลังจากที่จีนได้เสนอแนวคิดนี้เพียงไม่ถึงสองปี
- ค่อนข้างแปลกใจเมื่อคำนึงถึงขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงมากของจีน
- เหตุผลหนึ่งคงเป็นเพราะการขยายตัวอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจจีน ทำให้มีตลาดสำหรับสินค้าของอาเซียน โดยเฉพาะเมื่อตลาดญี่ปุ่นไม่ค่อยได้เติบโตมาราวๆ สิบปี นอกจากนั้น โอกาสสำหรับการลงทุนในจีนก็เป็นแรงจูงใจสำหรับธุรกิจขนาดใหญ่
- ถึงแม้จะมีความเสี่ยง แต่ตลาดอาเซียนยังไม่ได้เป็นตลาดหลักที่จีนสนใจ ตลอดจนการลดค่าเงินของอาเซียนหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจช่วยปกป้องตลาดอาเซียนได้ในระดับหนึ่ง
- นอกจากนั้น การที่จีนเสนอ “Early Harvest Programme” สำหรับสินค้าเกษตรหลายชนิด ดูเหมือนว่าสอดคล้องกับความได้เปรียบของประเทศอาเซียนหลายประเทศ ข้อนี้ทำให้ข้อเสนอของจีนดูดีกว่าที่อาเซียนจะคาดหวังได้จากประเทศหลักๆ อื่นในแถบนี้ คือญี่ปุ่นหรือเกาหลีใต้ (ซึ่งปกป้องภาคการเกษตรของตนเองเป็นอย่างมาก) ทำให้จีนมีความโดดเด่นทางด้านกาเป็นผู้นำของภูมิภาคนี้มากขึ้น

เขตการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับจีน (2)

- นอกจากนั้น การทำข้อตกลงกับจีนมีผลดีทางอ้อมสำหรับอาเซียน โดยทำให้มหาอำนาจทางเศรษฐกิจอื่นๆ ต้องให้ความสำคัญกับอาเซียนมากขึ้นเพื่อไม่ให้ด้อยกว่าจีน
- ข้อตกลงกับจีนนำไปสู่ข้อตกลง หรือความตั้งใจในการทำข้อตกลงกับหลายๆ กลุ่ม รวมถึง ญี่ปุ่น สหรัฐฯ อินเดีย ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ซึ่งข้อตกลงต่างๆ ทำให้อาเซียนเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือทางการค้าของภูมิภาค (Hub and Spoke โดยมีอาเซียนเป็น Hub)
- ดังนั้น ถึงแม้ว่าข้อตกลงกับจีนมีความเสี่ยง แต่มีผลประโยชน์ทางอ้อมต่ออาเซียนหลายด้าน ดังนั้นโดยรวมอาเซียนคาดว่าจะมีผลรวมเป็นบวก
- แต่แน่นอนว่า Early Harvest มีผลในทางลบด้วยต่อไทย โดยเฉพาะกับแหล่งผลิตผักและผลไม้ย่านเมืองหนาว (เช่นในหลายพื้นที่ในภาคเหนือ) ส่วนจีนก็มีพื้นที่ปลูกผักและผลไม้เขตร้อนที่ถูกกระทบในทางลบเช่นเดียวกัน ดังนั้นจะมีทั้งแหล่งที่ได้ประโยชน์และแหล่งที่เสียประโยชน์
- สำหรับอาเซียน จะต้องฟื้นฟู Competitiveness โดยเร่งการรวมเป็นตลาดเดียวเพื่อให้ได้ Scale Economies และพัฒนายุทธศาสตร์ในระดับ Region มากกว่าการมองเป็นรายประเทศ

ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจในกลุ่มแม่น้ำโขงและโอกาสของภาคเหนือ

- นอกจากการชิงความเป็นผู้นำในภูมิภาค จีนสนใจที่จะเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับอาเซียน เพราะอยากใช้เป็นเครื่องมือในการเพื่อพัฒนามณฑลด้านในของจีนที่ยังล้าหลังมณฑลริมฝั่งทะเลตะวันออกของจีนอยู่มาก ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญทางการเมืองของจีนในปัจจุบัน
- เช่น รายได้ต่อหัวในมณฑลยูนนานในปี 2547 เท่ากับ US\$810 เทียบกับ US\$2,330 ในมณฑลกวางตุ้ง
- สำหรับประเทศอื่นๆ ในกลุ่มแม่น้ำโขง ก็น่าจะได้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของ GMS เช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นไทย ลาว เขมร เวียดนาม หรือพม่า
- สำหรับไทย สามารถเสริมการเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภูมิภาคได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้น การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศในกลุ่มแม่น้ำโขงจะช่วยพัฒนาพื้นที่ชายแดน ทำให้การพัฒนาที่มีความสมดุลระหว่างพื้นที่มากขึ้น และช่วยบรรเทาปัญหาการกระจายรายได้และปัญหาความยากจน เป็นการพัฒนา “จากรอบนอกสู่รอบใน” ซึ่งตรงกันข้ามกับที่ผ่านมา

ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจในกลุ่มแม่น้ำโขงและโอกาสของภาคเหนือ (2)

มีโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อม GMS อยู่ในแผนต่างๆ มากมาย แต่ไทยไม่ Pro-active พอในอดีต ทำให้เสียโอกาสในหลายด้าน โดยเฉพาะทางด้านการเชื่อมโยงกันใน GMS ทางด้านการรถไฟ ซึ่งมีความสำคัญมากสำหรับการพัฒนาระบบ Logistic ใน GMS เพราะการเชื่อมโยงกันทางถนนยังมีอุปสรรคในการขนส่งข้ามพรมแดนอยู่มาก

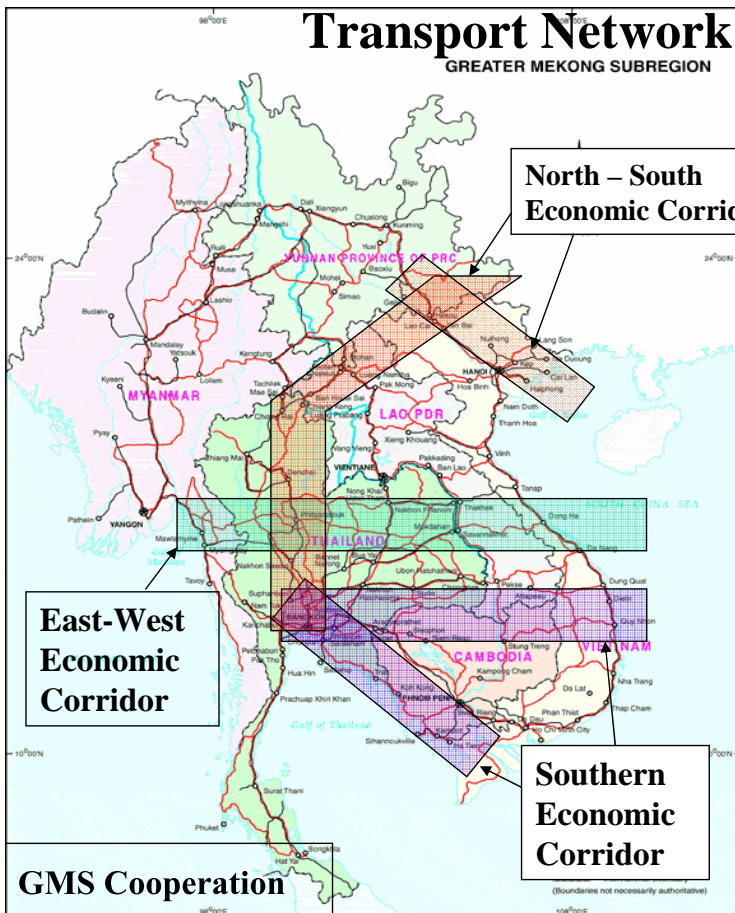
ถ้าไทยไม่ Pro-active กว่านี้ มีความเป็นไปได้ที่การเชื่อมต่อทางรถไฟจะเลี้ยงไทยเป็นส่วนใหญ่

ถ้าเชื่อมได้ ภาคเหนือจะเป็นประตูสู่จีนตอนใต้ และน่าจะกระตุ้นการพัฒนาในภาคเหนืออย่างก้าวกระโดด

ความร่วมมือ ไทย ลาว จีน เป็นกุญแจสำคัญ

1. Transport cooperation within GMS region

Transport Network in GMS- Road

ASEAN Highway Network Plan

1. Transport cooperation within GMS region

Transport Network in GMS- Rail

-Southern Corridor
(South East Asia to Europe)

-Indo – China and ASEAN Subregion

Trans-Asian Railway

Inland Waterway in GMS Region

